SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2272

av Marianne Littke m.fl. (L)

Fiskerättigheter för ett livskraftigt kustfiske

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fiske för livsmedelsproduktion ska ges högsta prioritet vid fördelning och förvaltning av svenska fiskemöjligheter och om att följa upp hur stor del av fångsten som landas i Sverige och används till livsmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera fördelningen av svenska fiskemöjligheter i fråga om sill, strömming och skarpsill så att regionalt, lokalt och småskaligt kustfiske får långsiktig och förutsägbar tillgång till fisk inom ekologiskt hållbara ramar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt system för fördelning av pelagiska fiskemöjligheter bör presenteras som ska vara färdigt att tillämpa när nuvarande system löper ut 2029 och att fördelningen i högre grad ska beakta ekologisk hållbarhet, regional förankring och samhällsnytta och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att, i samråd med Jordbruksverket, utvärdera resursfördelning och förvaltningsmodeller även för det demersala och småskaliga kustnära fisket samt föreslå reformer som stärker livsmedelsberedskapen, den ekologiska hållbarheten och en samordnad förvaltning av svenskt yrkesfiske, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Svenskt yrkesfiske behöver förvaltas utifrån ett brett samhällsperspektiv. När Sverige fördelar sina fiskemöjligheter avgörs vilka företag som får tillgång till fisken och vad den används till. Svenska fiskare behöver kunna planera för kommande säsonger och beredningsföretagen behöver veta att de kan få tag på råvara. För Skånes kustsamhällen är det kustnära fisket en viktig del av det lokala näringslivet. När fisk landas och förädlas i hamnar som till exempel Simrishamn skapas arbetstillfällen längs hela värdekedjan, från fiske och beredning till handel och transporter. Ett livskraftigt kustfiske stärker förutsättningarna för företagande, sysselsättning och långsiktig utveckling i kust- och glesbygdsområden samtidigt som det bidrar till Sveriges livsmedelsberedskap.

Det handlar inte om att öka fångstvolymerna, utan om att bättre ta till vara den begränsade fiskeresursen. Den fisk som tas upp inom ekologiskt hållbara ramar bör alltså användas på ett sätt som ger största möjliga samhällsnytta.

Ge kustfisket förutsägbara villkor

Systemet med överlåtbara fiskerättigheter infördes 2009 för det pelagiska yrkesfisket, bland annat fisket efter sill och skarpsill. Ett syfte var att minska fiskeflottans kapacitet. Havs- och vattenmyndighetens tidiga utvärdering visade att antalet fartyg inom systemet minskade från 82 till 37 mellan 2009 och 2013, samtidigt som lönsamheten ökade för de större fartygen. När de nuvarande rättigheterna löper ut 2029 bör nästa system inte enbart bygga vidare på den historiska fördelningen, utan i högre grad ta hänsyn till ekologisk hållbarhet, regional förankring och samhällsnytta.

EU:s kvotbeslut sätter ramen för hur mycket Sverige får fiska. Inom den ramen bör Sverige använda tydliga och objektiva kriterier för hur fiskemöjligheterna fördelas.

Fördelningen bör bygga på vetenskapliga bedömningar av vad sill- och strömmingsbestånden tål och ta hänsyn till hur fisket påverkar lokala bestånd. Kustkvoter och regional tilldelning bör utformas så att mindre företag kan planera sin verksamhet över flera år och så att nya fiskare har en rimlig möjlighet att etablera sig. Vid fördelningen bör även hänsyn tas till möjligheten att landa och förädla fångsten nära fiskeområdena samt fiskets betydelse för sysselsättning, regional utveckling och livsmedelsförsörjning. Fiskemetoder och redskap som möjliggör ett selektivt och skonsamt fiske bör också kunna vägas in.

Använd mer av fångsten till mat

När den svenska kvoten fördelas bör fiske som kan leverera råvara till livsmedel prioriteras framför fiske vars fångst huvudsakligen går till fiskmjöl och annat foder. För att prioriteringen ska få genomslag behöver det gå att följa både hur stor del av fångsten som landas i svenska hamnar och hur stor del som faktiskt används till livsmedel.

Marint centrum i Simrishamn har lyft hur tillgången till sill och skarpsill hänger ihop med möjligheten att utveckla nya livsmedel och behålla beredning och arbetstillfällen längs kusten. I februari 2026 lämnade Simrishamns kommun, Baltic Waters och Sportfiskarna ett gemensamt reformförslag till regeringen. När fångsten kan tas emot, beredas och säljas här stärker det också Sveriges förmåga att försörja befolkningen med livsmedel vid en kris.

Livsmedelsberedskap handlar inte enbart om tillgång till fisk som råvara. Det krävs också kunskap, företag och kapacitet för landning, beredning och distribution. Flera mindre aktörer och geografiskt spridda landnings- och beredningsmöjligheter kan minska sårbarheten och göra livsmedelsförsörjningen mer robust och flexibel. När sådan kompetens och infrastruktur försvinner kan den vara svår att bygga upp igen.

En mer sammanhållen förvaltning av yrkesfisket

Regeringens pågående arbete med det pelagiska fisket är ett viktigt steg, men behovet av långsiktigt hållbara förvaltningsmodeller omfattar hela det svenska yrkesfisket. Förändrade beståndsförhållanden, ett varmare Östersjön, ökade krav på livsmedelsberedskap och totalförsvar samt behovet av levande kustsamhällen gör det angeläget att även se över hur det demersala och småskaliga kustnära fisket förvaltas.

Förvaltningen av det pelagiska fisket, det demersala fisket och det småskaliga kustfisket bör vila på samma övergripande principer: att stärka livsmedelsproduktionen, värna den ekologiska hållbarheten och bidra till svensk livsmedelsberedskap. De olika fiskeinriktningarna har skilda förutsättningar och behöver inte regleras på samma sätt, men de övergripande målen bör vara gemensamma.

En reformerad förvaltning av hela yrkesfisket kan bidra till att den svenska fiskeresursen används mer ändamålsenligt samtidigt som regionala företag och den infrastruktur som behövs för livsmedelsproduktion och beredskap kan upprätthållas.

Lägg fram reformen i tid

Regeringen gav den 7 maj 2026 Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att i samråd med Jordbruksverket utvärdera systemet och föreslå hur det bör se ut efter 2029.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2027. Regeringen bör använda underlaget för att lägga fram konkreta förändringar med tillräcklig tid för beredning och för företagen att ställa om inför nästa period.

Det nya systemet bör ge ekologisk hållbarhet, regional förankring och samhällsnytta större betydelse vid fördelningen av fiskemöjligheterna.

Marianne Littke (L)

Mauricio Rojas (L) *Lars Leijonborg (L)*